

ТИПОВА ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників підвищення
кваліфікації «Цифрові горизонти інформатики»

Розробник(и): ФОП Дячук Людмила Федорівна, ЄДРПОУ 2384007045

Рецензент(и): Фізична особа підприємець Л. Ф. Дячук

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми – Актуальність програми зумовлена швидким розвитком хмарних технологій, програмування та кібербезпеки в сучасному світі.

Цільова група: Вчителі інформатики та керівники комп'ютерних гуртків.

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06–1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми – Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації – Розвиток ІКТ-компетентності педагогів для викладання сучасних аспектів інформатики.

Завдання підвищення кваліфікації:

- Вивчення мов програмування нового покоління
- Опанування інструментів кібергігієни
- Розробка методики викладання алгоритмізації

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- цифрова
- інформаційно-технологічна
- інженерна

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Слухачі зможуть інтегрувати сучасні IT-тренди в навчальну програму та готувати учнів до

професій майбутнього.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації – Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації – Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
1	Лайфхаки для сучасного вчителя	1	1-29	2-30
2	Комікс та мультфільм за 10 хвилин: онлайн-сервіси для створення яскравих історій для цікавого уроку	1	1-29	2-30
3	Практична інформатика у сучасній школі	1	1-29	2-30
4	Додатки Google для спільного використання	1	1-29	2-30
5	Створення онлайн уроків. Тести. Зворотній зв'язок з вчителем.	1	1-29	2-30
6	Сервіси для створення інтерактивних навчальних матеріалів.	1	1-29	2-30
7	Методи ефективного планування уроків інформатики для 5 класів НУШ.	1	1-29	2-30
8	Основи роботи з платформою Moodle в умовах дистанційного змішаного навчання в ЗЗСО	1	1-29	2-30
9	Оцінювання в 5-му класі НУШ: нормативна база, виклики та рішення.	1	1-29	2-30
10	Використання візуальних методів для залучення учнів та підвищення ефективності навчання	1	1-29	2-30
11	Трансформуємо освіту через творчість: як зробити уроки цікавими за допомогою лайфhakів.	1	1-29	2-30
12	Розкриття потенціалу розуму: методи ефективного запам'ятовування.	1	1-29	2-30
13	Покращення досвіду навчання: організація якісного освітнього процесу за допомогою Google.	1	1-29	2-30
14	Інтеграція штучного інтелекту в навчальні програми НУШ: нові можливості для викладання інформатики у 7 класах	1	1-29	2-30
15	Інформатика НУШ у 7 класі: готуємося завчасно	1	1-29	2-30
16	Методична скарбничка учителя інформатики	1	1-29	2-30
17	Ігрові технології у викладанні інформатики: захоплюємо учнів у світ знань.	1	1-29	2-30
18	Інформатика у 8 класах НУШ: інноваційний курс для сучасного покоління	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
19	Цифровий простір: STEM-проекти в Python та 3D	1	1-29	2-30
20	Цифровий простір на уроках інформатики. Міжпредметні проекти, які змінюють навчання.	1	1-29	2-30
21	Сучасний урок інформатики в НУШ: цифрова безпека, медіаграмотність та практичні компетентності	1	1-29	2-30
22	Інформатика в НУШ: STEM-підходи, інтерактивні методики та практичні завдання	1	1-29	2-30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Тема 1. Лайфхаки для сучасного вчителя

Ключові питання теми: Акцент доповіді буде базуватись на 'візуалізації' сучасного освітнього контенту. Саме 'картинка' є домінантною для сучасних дітей, тому викладач має бути 'в тренді' й завжди готовий до інтеграції - як міжпредметної, так і міжвікової. Сьогодні педагог не передає знання, а створює 'картину світу' для кожної дити...власне, рівень деталізації цих освітніх 'полотен' демонструє якість взаємодії між учнем та його ментором...

Тема 2. Комікс та мультфільм за 10 хвилин: онлайн-сервіси для створення яскравих історій для цікавого уроку

Ключові питання теми: Легка і зрозуміла подача інформації у мультфільмах та коміксах не втомлює довгими текстами, більш того, зацікавлює, відповідно, процесом перегляду та читання. Комікси всесвітньо відомого карикатуриста Ларрі Гонніка серії «Природнича наука у коміксах», наприклад, популяризують такі часто складні для сприйняття алгебру, фізику, хімію та інші. Для тих же, хто не вміє малювати, та при цьому бажає розповідати про науку цікаво й зрозуміло, існують онлайн-сервіси. Там є заготовки, що зберігає час на інші справи.

Тема 3. Практична інформатика у сучасній школі

Ключові питання теми: Розуміння, що курс інформатики тісно інтегрований з іншими дисциплінами, від математики та точних наук до економіки, права і мистецтва. ІТ є драйвером інновацій у всіх сферах життя сьогодні, тому постійна інтеграція активно підтримується та використовується у всіх аспектах навчання. Завдання курсу - показати учням найновіші відкриття, дослідження, та стимулювати їх природну допитливість для подальших власних досліджень, в тому числі через власний приклад. Викладач не може знати всього, адже галузь ІТ динамічно розвивається постійно, тому активний пошук та бажання пізнання нового - це той стиль, в якому проходить навчання ІСТ.

Тема 4. Додатки Google для спільного використання

Ключові питання теми: Google та його додатки; Спільне використання; Налаштування спільного доступу; Практичне використання додатків Google;

Тема 5. Створення онлайн уроків. Тести. Зворотній зв'язок з вчителем.

Ключові питання теми: Запустити онлайн-школу самостійно вважається складним завданням. Вміти розбиратися, як загрузити матеріали уроку на платформу, підключити та налаштувати настроїти розсилки, проводити вебінари, відстежувати ефективність навчання.

Тема 6. Сервіси для створення інтерактивних навчальних матеріалів.

Ключові питання теми: Ознайомлення з основними безкоштовними сервісами для розробки інтерактивних навчальних матеріалів

Тема 7. Методи ефективного планування уроків інформатики для 5 класів НУШ.

Ключові питання теми: Молодь вивчає інформатику мову по-іншому, ніж діти або дорослі. Саме тому, сьогодні ми будемо говорити про викладання інформатики. Дізнаємось більше про те, як ефективно і різноманітно планувати уроки. Які фактори впливають на уроки. Відповіді на ці та інші питання ми охоче представимо Вам на нашому онлайн-семінарі.

Тема 8. Основи роботи з платформою Moodle в умовах дистанційного змішаного навчання в ЗЗСО

Ключові питання теми: У зв'язку з різними обставинами антиковідні заходи, війна в Україні дистанційне змішане навчання стало основною формою навчання для багатьох учасників освітнього процесу. Існує багато платформ для проведення дистанційного навчання в асинхронному режимі, але Moodle зарекомендував себе як найзручніший та найпростіший у використанні засіб для створення дистанційних навчальних матеріалів. Саме тому платформа Moodle найстарішою та найпопулярнішою серед відкритих систем дистанційного навчання. Основні принципи та методи створення навчальних курсів буде викладено під час проведення даного тренінгу.

Тема 9. Оцінювання в 5-му класі НУШ: нормативна база, виклики та рішення.

Ключові питання теми: Нові підходи до оцінювання в базовій середній школі вимагають від учителів глибшого розуміння Державного стандарту базової середньої освіти. Вчителям необхідна методична підтримка у здійсненні основних видів оцінювання в НУШ, фіксації результатів навчання та заповненні свідоцтва досягнень. Навчальний курс створено таким чином, щоб дати педагогам орієнтовну дорожню карту в оцінюванні досягнень учнів 5-го класу.

Тема 10. Використання візуальних методів для залучення учнів та підвищення ефективності навчання

Ключові питання теми: 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

Тема 11. Трансформуємо освіту через творчість: як зробити уроки цікавими за допомогою лайфхаків.

Ключові питання теми: 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

Тема 12. Розкриття потенціалу розуму: методи ефективного запам'ятовування.

Ключові питання теми: Під час тренінгу педагоги матимуть змогу ознайомитися з процесами пам'яті та навчитися методам ефективного запам'ятовування

Тема 13. Покращення досвіду навчання: організація якісного освітнього процесу за допомогою Google.

Ключові питання теми: Під час пандемії та війни сучасна освіта зіткнулась із проблемою організації дистанційного та змішаного навчання, організацією синхронного та асинхронного дистанційного

навчання, проблемою освітян були вибір платформи та недостатня обізнаність з їх використання. Про переваги та плюси платформ для дистанційного навчання

Тема 14. Інтеграція штучного інтелекту в навчальні програми НУШ: нові можливості для викладання інформатики у 7 класах

Ключові питання теми: Вступ до штучного інтелекту. Створення навчальних ресурсів з використанням AI. Методики викладання AI в НУШ. Практичні рекомендації

Тема 15. Інформатика НУШ у 7 класі: готуємося завчасно

Ключові питання теми: - Постановка цілей та пріоритетів та їх ефективне досягнення
- Конструювання навчальних програм закладу освіти на базовому циклі предметного навчання 7-9 класи НУШ
- Сенсорні розлади та сенсорна інтеграція дітей з ООП. Інклюзія
- Німецька мова в НУШ - ціннісний підхід до мотивації навчальної діяльності.
- Особливості викладання географії у 7 класі НУШ
- Форми, методи та прийоми усної та письмової взаємодії на уроках української мови та літератури у 7 класі НУШ.
- Фізика за стандартами НУШ
- Методичні аспекти викладання алгебри та геометрії на початковому етапі вивчення у контексті вимог НУШ
- Діяльнісний підхід на уроках літератури як середовище для формування наскрізних умінь в НУШ.
- Цифрові технології та ІІІ на уроках англійської мови
- М'який перехід від інтегрованого курсу 'Пізнаємо природу' до вивчення природничої науки фізики у 7 класі НУШ
- Розвиток універсальних умінь через літературні уроки. НУШ.
- Психологічна компетентність педагога. Формування зрілої та ресурсної особистості в учнів.
- Розвиток предметно-методичної компетентності педагога. Конструювання навчальних програм закладу освіти.

Тема 16. Методична скарбничка учителя інформатики

Ключові питання теми: Теоретичний блок: Методична основа сучасного уроку інформатики. Огляд інноваційних підходів до викладання інформатики. Практичний блок: Створення методичної скарбнички. Інтерактивні ресурси та інструменти для викладання інформатики Розділ для творчості: Інформатика як інструмент розвитку креативності. Ігрові технології у навчанні інформатики.

Тема 17. Ігрові технології у викладанні інформатики: захоплюємо учнів у світ знань.

Ключові питання теми: Теоретичний блок: Методична основа сучасного уроку інформатики. Огляд інноваційних підходів до викладання інформатики. Практичний блок: Створення методичної скарбнички. Інтерактивні ресурси та інструменти для викладання інформатики Розділ для творчості: Інформатика як інструмент розвитку креативності. Ігрові технології у навчанні інформатики.

Тема 18. Інформатика у 8 класах НУШ: інноваційний курс для сучасного покоління

Ключові питання теми: Програма тренінгу охоплює сучасні тенденції викладання інформатики у 8 класі, зокрема впровадження STEM-методик, гейміфікації та проектної діяльності. Особливу увагу буде приділено алгоритмізації, програмуванню в Scratch і Python, а також основам роботи з великими даними та штучним інтелектом. Учасники ознайомляться з цифровими інструментами, методами підвищення кібербезпеки та розвитку медіаграмотності учнів. Практична частина включатиме розбір кейсів, створення інтерактивних уроків і обговорення викликів сучасного навчання.

Тема 19. Цифровий простір: STEM-проекти в Python та 3D

Ключові питання теми: Тренінг ознайомить учасників із концепцією

курсу «Цифровий простір: STEM-проекти в Python та 3D», його структурою, цілями та основними компетентностями, що формуються у старшокласників. Учасники дізнаються про ключові інструменти - Python та 3D-моделювання Tinkercad, BlocksCAD, VPython, а також методики реалізації курсу через проектний підхід.

Тема 20. Цифровий простір на уроках інформатики. Міжпредметні проекти, які змінюють навчання.

Ключові питання теми: Тренінг ознайомить учасників із концепцією курсу «Цифровий простір: STEM-проекти в Python та 3D», його структурою, цілями та основними компетентностями, що формуються у старшокласників. Учасники дізнаються про ключові інструменти - Python та 3D-моделювання Tinkercad, BlocksCAD, VPython, а також методики реалізації курсу через проектний підхід.

Тема 21. Сучасний урок інформатики в НУШ: цифрова безпека, медіаграмотність та практичні компетентності

Ключові питання теми: особливості реалізації компетентнісного підходу на уроках інформатики в НУШ, формування цифрової безпеки та медіаграмотності учнів, використання сучасних цифрових інструментів, інтерактивних методів, практикоорієнтованих завдань і STEM-елементів для розвитку практичних компетентностей здобувачів освіти.

Тема 22. Інформатика в НУШ: STEM-підходи, інтерактивні методики та практичні завдання

Ключові питання теми: особливості реалізації компетентнісного підходу на уроках інформатики в НУШ, формування цифрової безпеки та медіаграмотності учнів, використання сучасних цифрових інструментів, інтерактивних методів, практикоорієнтованих завдань і STEM-елементів для розвитку практичних компетентностей здобувачів освіти.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Бахтіна Г. П. Інформатизація суспільства та проблема «кліпового мислення». URL: <http://kpi.ua/1102-7>.
2. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В.Пономаренко, Т.Воронцова, О.Сакович. URL: <http://surl.li/dwuik>
3. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: [монографія]. Київ : Атіка, 2008. 684 с.
4. Біла книга. Діяльнісний підхід у школі./ Р. Паркер, Б.С. Томсен. The LEGO Foundation, 2019. 75 с. URL: <https://cutt.ly/H1FE8Wy>
5. Використання ігрових технологій під час вивчення біології / Уклад. К.М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2010. 141 с.
6. Гондарева Г.В. Концепція розвитку емоційного інтелекту старшокласників у навчально-виховному процесі. Таврійський вісник освіти. 2013. № 2. С. 260-264.
7. Даниленко Л.І. Світочі української науки: життя та наукова діяльність: метод. посібник /Л.І. Даниленко, І.Ю. Гогайзель, Л.І. Гнед та ін. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2018. 104 с.
8. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
9. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» : Постанова КМУ від 04.04.2018 № 237 (зі змінами від 05.07.2024 №796). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237-2018-%D0%BF#Text>
10. Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. № 9(195). 2021 С. 16-20.
11. Інтегровані завдання для молодших школярів: цікаво, пізнавально, креативно. / Л.Добровольська, В.Андросова. Черкаси: видавництво КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», 2022. 70 с.
12. Календар морально-патріотичних цінностей сучасного школяра: науково-методичний посібник / Н.М. Степанова, В.С. Кудін. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2020. 152 с.
13. Кальчева О.Ю., Місяк О.К. Методичний посібник до програми «Управління гнівом». Київ, 2015. 60 с.
14. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fjy05x>
15. Коваль А.П., Культура ділового мовлення: писемне та усне ділове спілкування. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ, 1997. с.193-280.
16. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996. URL: <https://bit.ly/3Wl5vu3>
17. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14.12.2016 № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
18. Кремень В. Г. Світ знання : людина, наука, освіта. Київ : Знання України, 2016. 87 с.
19. Крижанівський В.В. Природнича освіта в умовах реформування Нової української школи. Педагогічний вісник, 2022. № (3)109. С. 32-33.
20. Крутий К.Л., Стеценко І.Б. Парціальна програма формування культури інженерного мислення в дітей передшкільного віку «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт». Освітній напрям «Технології або Таємничі перетворення». Запоріжжя: ТОВ«ЛІПС» ЛТД, 2020. 192 с.
21. Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б., Рузакова Г. Г. Етика ділових стосунків : навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2011. 310 с.
22. Литвиненко Г., Клясен Н. Управління проектами: сутність та особливості застосування в освіті. Рідна школа. 2017. №11-12. С. 39-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2017_11-12_9
23. Лютко О. М. Запровадження мотиваційного менеджменту в закладі освіти / О. М. Лютко. - Рівне : РОІГІПО, 2018. - 180 с.

24. Мариновська О. Інтегральна технологія навчання: від теорії до практики. Початкова освіта. 2011. № 32 (608). С. 3-5.
25. Маршалл Розенберг. Ненасильницьке спілкування. Мова життя. Ранок. 2020. 263 с.
26. Менеджмент освітньої організації. Харків : ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
27. Нова українська школа зустрічає першокласників / авт.-уклад. Л.Добровольська, В.Андросова. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2018. 216 с.
28. Організація і методика соціально-педагогічного тренінгу : методичні рекомендації. Уклад. О. М. Шевчук. Умань, 2010. 37 с.
29. Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в школі: навчально-методичний посібник / упорядники: Дубровська Є. В., Ясеновська М. В.; редакційна група: Алексеєнко М. К., Дендебера М. П., Соловійова О. Д. Київ: Huss, 2011. 96 с.
30. Освітня програма навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3ckLjDp>
31. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади / О. Кириленко, Б. Малиняк, В. Письменний, В. Русіщ // Асоціація міст України. - К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015.-396 с.Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч. посіб. Г. П. Васянович. - Львів : Сподом, 2010.-420 с.
32. Податковий кодекс Україн. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
33. Поспелова Т. Розвиток лідерського потенціалу керівника закладу середньої освіти : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.
34. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
35. Про позашкільну освіту : Закон України від 22.06.2000. №1841-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 46, ст. 393. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
36. Пушкарьова Т. О. Педагогічне проектування в системі загальної середньої освіти: теорія і практика: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2017. 308 с.
37. Романовський О.Г., Гура Т.В., Книш А.Є., Бондаренко В.В. Теорія і практика формування лідера: навч. посіб. Харків, 2017. 100 с
38. С. 9-14.
39. Сікора Я. Інтеграція електронного навчання і дистанційних освітніх технологій в навчальний процес ВНЗ. Актуальні питання сучасної інформатики. № 3. С. 92-95.
40. Скиба М. Цінності в школі – від глухої оборони до навігації в незвіданому. Нова українська школа.URL: <https://bit.ly/3UrXXnA>
41. Скиба Микола. Краще разом. Що таке педагогіка партнерства і навіщо вона в НУШ. URL: <https://bit.ly/30xzdEL>
42. Стратегія фінансової грамотності. Національний банк України. URL: <https://bit.ly/3POU8Im>
43. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. О.І.Пометун. Київ, 2020. 104 с.
44. Фінанси : збірник тестових завдань. І. І. Біломістна. Харків : ХІБС УБС НБУ, 2010. 64 с.
45. Фінансовий сенсей. Дія. Цифрова освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/finansovyy-sensey>
46. Щодо нагальних питань впровадження Закону України «Про повну загальну середню освіту» : лист МОН від 08.04.2020 №1/9-201. URL: <https://bit.ly/3wlUDiR>
47. Як підвищити креативність? Тренінг, спрямований на формування креативності. Шкільний світ. 2007. № 23-24. С. 19-35.
48. European Diploma in Psychology: Draft Proposal prepared for consultation from the EuroPsy2 Project Group. Version 2.7 revised. October 2003. URL: <http://www.europsy.eu.com>

Додаткова література:

1. Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи. Методичні рекомендації. / Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. Київ, 2019, 47 с.
2. Барна І.В. Загальна біологія: збірник задач. Тернопіль: Підручники і посібники, 2017. 736 с.
3. Васильченко А.А. та ін. Епідеміологія. Київ: Здоров'я, 1993. 464 с.
4. Даниленко Л.І. Національно-патріотичне виховання учнів на уроках біології: метод. посібник / Л.І. Даниленко, С.О. Гончаренко, Т.В. Громова та ін. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2017. 79 с.
5. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://bit.ly/3ifCKgF>
6. Ковбасюк Ю. В. Державне управління : підручник : у 2 т. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
7. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996.
8. Нова українська школа : методика навчання інтегрованого курсу «Українська мова» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного навчання : навчально-методичний посібник / М. Вашуленко. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2019. 192 с.
9. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 №1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
10. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації новопризначених керівників закладів загальної середньої освіти : наказ МОН від 16.09.2022 № 817. URL: <https://bit.ly/3jkPBkS>
11. Степаненко О.О. Обґрунтування поняття «тьютор» у освітньо-дослідницькому просторі. Педагогічні науки, 2018. С. 198-204.
12. Фасоля А. Читацька компетентність: що формуємо, що і як перевіряємо й оцінюємо. Дивослово, № 9. 2017. С. 8-15.
13. Що таке педагогіка партнерства: правила сучасного викладання. URL: <https://bit.ly/3HjoQoF>